

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2420
Toplantı Tarihi/Sayısı : 06.11.2024/52
Karar Numarası : 2024/1191
Başvuran : G.M.N.S.J.S.
Başvuran Vekili : Av. G.S.
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- Başakşehir İlçe Emniyet Müdürlüğü
2- Malatya İl Göç İdaresi Müdürlüğü
3- Erzurum İl Göç İdaresi Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, evindeyken yakalanarak polis merkezine götürüldüğü esnada tehdit ve zorlamalara maruz kaldığı, götürüldüğü geri gönderme merkezi yalnızca erkek yabancıların tutulduğu bir merkez olmasına rağmen burada tek kadın olarak bir süre tutulduğu, kaldığı odanın kamerayla izlendiği, avukatlarıyla görüşmesine engel olunmaya çalışıldığı ve bulunduğu geri gönderme merkezinin tutulma koşullarının insanî olmadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran vekili başvuru dilekçesinde özetle;

a. Mısır doğumlu olan müvekkilinin hukukçu ve insan hakları savunucusu olduğunu, Mısır'da yaşanan askeri darbeye ve insan hakları ihlallerine karşı bir tavır sergilediğini ve bu görüşünü açıkça beyan ettiğini, ayrıca çeşitli gizli bilgilerin ortaya çıkarılmasını sağladığını, bu sebeple ciddi şekilde baskıya ve tehditlere maruz kaldığını ve Türkiye'ye sığındığını, yaklaşık 8 senedir Türkiye'de yaşadığını, evli ve 4 çocuk annesi olduğunu, ailesiyle birlikte uzun dönem ikamet hakkına sahip olduğunu ve Türkiye'de bulunuş sürecinin tamamen kanunlara uygun olduğunu,

b. Hal böyleyken müvekkilinin 2/10/2023 tarihinde evindeyken, saat 16.00'da evine gelen 2 erkek ve 1 kadın sivil polis tarafından herhangi bir arama veya yakalama kararı göstermeksizin arabaya bindirildiğini ve Başakşehir Polis Merkezine götürüldüğünü, bu olay esnasında kötü ve sert davranılmasının çocuklarını korku ve endişeye sevk etmesi sebebiyle çocuklarının ağladığını, bunun üzerine polis memurları tarafından çocuklarının susmaları için annelerinin kelepçelemekle tehdit edildiğini, polis merkezine götürülürken arabada cep telefonunun zorla alınmaya çalışıldığını ve bu esnada başörtüsünün de açıldığını,

c. Müvekkilinin polis merkezinde herhangi bir suçla suçlanmadan ve avukatlarına bilgi verilmeden bir süre

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

tutulduğunu, aynı günün gecesi saat 23.30 civarı Selimpaşa Geri Gönderme Merkezine götürüleceği beyanıyla polis merkezinden çıkarıldığını, gece saat 3.00'da eşini arayarak kendisinin otobüsle Malatya'ya götürüldüğünü haber verdiğini, 3/10/2023 tarihinde Malatya Geri Gönderme Merkezindeyken ailesini arayarak orada olduğunu haber verdiğini, bunun üzerine ailesinin yetkilendirdiği avukatların söz konusu merkeze gittiğini fakat merkez görevlileri tarafından müvekkilinin orada olmadığını beyan edildiğini, ısrar edilmesi üzerine merkezde bulunduğu kabul edildiğini ancak görüşmeye izin verilmediğini, bu konuyla ilgili şikayette bulunulduğunu,

ç. Malatya Geri Gönderme Merkezinde tutulan yabancılarının tamamının erkeklerden oluştuğunu, müvekkilinin burada kapısı kilitli olmayan bir odada tutulduğunu ve odasına orada tutulan yabancı bir erkeğin girdiğini, ertesi sabah erkeklerle aynı kahvaltı sırasına girmesinin istendiğini, kaldığı odanın kamera ile izlendiğini, müvekkilinin bütün bunlara büyük tepki gösterdiğini,

d. 4/10/2023 tarihinde Malatya İl Göç İdaresi tarafından müvekkili hakkında kanuna aykırı olarak sınır dışı etme kararı ile idari gözetim kararı alındığını, 5/10/2023 tarihinde saat 23.00 civarında bulunduğu Merkezden Erzurum Aşkale Geri Gönderme Merkezine götürüldüğünü, burada müvekkili hakkında Erzurum İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından idari gözetim kararının devamına karar verildiğini,

e. 9/10/2023 tarihinde Erzurum Aşkale Geri Gönderme Merkezine giderek müvekkiliyle görüşmeyi talep ettiğini, kendisine müvekkilinin orada olmadığını beyan edildiğini, ısrar üzerine orada olduğunun kabul edildiğini ve avukat görüşmesinin gerçekleştirildiğini, 10/10/2023 tarihinde müvekkili ile tekrar görüştüğünü ve vekaletname sunarak hakkındaki sınır dışı ve idari gözetim kararına karşı dava açma ve itiraz etme süresinin dolmasına 1 gün kaldığını ancak bu tarihte öğrenebildiğini, süresi dolmadan hemen itiraz edilmiş olsa da Merkez Müdürlüğü'nün kasıtlı olarak sürecin ilerlemesini zorlaştırıcı ve geciktirici bir tavır içinde olduğunu,

f. Müvekkilinin burada kendisiyle yapılan görüşmede; Merkezin koşullarının gayriinsani olduğunun, içerisinde farelerin olduğu bir ortamda kadın ve çocukların tutulduğunun, sağlıklı beslenme imkânının bulunmadığının, burada onur kırıcı ve kötü muamele gördüğünün öğrenildiğini,

g. Müvekkilinin 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 4'üncü ve 55'inci maddeleri gereğince geri gönderme yasağı kapsamında olan yabancılardan olduğunu, menşei ülkesine veya menşei ülkesine teslim edebilecek olan üçüncü bir ülkeye geri gönderilmesi halinde işkence veya kötü muamele görme riski olduğunu hatta ölüm tehlikesi altına gireceğini iddia etmekte,

ğ. Müvekkili hakkında verilen idari gözetim kararının derhal sonlandırılması için çalışma yürütülmesini, söz konusu sınır dışı kararı hakkında inceleme yapılmasını, İstanbul, Malatya ve Erzurum İl Göç İdareleri tarafından hukuka aykırı olarak yapılan tüm işlemlerde sorumluluğu bulunanlar hakkında adli ve idari soruşturma başlatılması için gereğinin yapılmasını, bu merkezlerde habersiz inceleme yapılmasını, müvekkiline uygulanan telefon yasağının kaldırılmasını ve ailesi ve avukatlarıyla görüşmesinin sağlanmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Başakşehir İlçe Emniyet Müdürlüğü Polis Merkezi Amirliği tarafından gönderilen yazıda özetle; G.M.N.S.J.S. isimli şahsın, İçişleri Bakanlığınca konulan G-99 kodlu (Kamu Düzenine Risk Olabileceği Değerlendirilen Şahıs) Tahdit'e istinaden 2/10/2023 tarihinde saat 16.00 sıralarında İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü görevlilerince muhafaza altına alındığı, idari işlem yapılmak üzere aynı gün saat 18.25 sıralarında Başakşehir Polis Merkezi Amirliğine teslim edildiği, şahıs hakkında idari işlem yapılarak aynı gün İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğü Selimpaşa Geri Gönderme Merkezine teslim edildiği ve şahsın polis merkezi amirliğine getirildiği ekip aracında kamera olmadığını anlaşılmış olduğu ifade edilmiştir.

4. Muhatap Malatya İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından gönderilen yazılı görüşte; söz konusu yabancıların 3/10/2023 tarihinde hakkında alınan sınır dışı ve idari gözetim kararına istinaden geri gönderme merkezine getirildiği, merkeze kabul işlemlerinin ardından hakkında yürütülen işlemler ile merkez kuralları ve

hizmetlere erişimi hakkında bilgi verildiği ve ihtiyaçlarının karşılandığı, daha sonra yabancının aile odasına yerleştirildiği, kamera kayıtları üzerinde yapılan incelemede; yabancının yemek servisinin odasına yapıldığının, kantin ve havalandırma hizmetlerinden kadın barınanlarla birlikte yararlandığının ve avukat ile kendi isteği üzerine görüşmediğinin tetkik edildiği, yabancının merkezde sunulan diğer hak ve hizmetlerden yararlanma konusunda bir aksaklık yaşamadığı ifade edilmiştir.

5. Muhatap Erzurum İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından gönderilen yazılı görüşte;

a. Söz konusu yabancının geri gönderme merkezine 5/10/2023 tarihinde saat 20.30 sularında getirildiği, merkezde aile bloğu olarak faaliyet gösteren D Blok zemin katta bulunan içinde tuvalet ve banyonun da olduğu 6 kişi kapasiteli ... No.lu odada tek başına tutulduğu, kendisine yeni yastık, yorgan, nevresim takımı ve içinde havlu, terlik, sabun, şampuan, diş macunu ve fırçası bulunan hijyen kitinin verildiği, gün içerisinde sürekli olarak havalandırmadan yararlanabildiği, gıda mühendisleri tarafından hazırlanan program dahilinde günde 3 öğün uygun kalorilerde yemek hizmeti sağlandığı,

b. Söz konusu yabancının 9/10/2023 tarihinde avukatı ile yanında getirdiği tercüman eşliğinde saat 13.13-13.38 arasında ve 10/10/2023 tarihinde saat 12.42'de avukat görüşme odasında görüşme gerçekleştirdiği,

c. Söz konusu yabancınınnumaralı ankesörlü telefon ile 2/11/2023 tarihinde 15.23-15.35 saatleri arasında 12 dakika 30 saniye; aynı gün 16.03-16.07 saatleri arasında 4 dakika 20 saniye telefon görüşmesi gerçekleştirdiği,

ç. Söz konusu yabancı hakkında verilen idari gözetim kararının Erzurum 2. Sulh Ceza Hakimliğinin 2/11/2023 tarihli ve 2023/.... D.İş sayılı kararı ile kaldırıldığı ve kendisine alternatif tedbir uygulanarak 2 haftada 1 imza yükümlülüğünün getirildiği, dolayısıyla aynı tarihte merkezden serbest bırakıldığı ifade edilmiştir.

6. Muhatapların yazılı görüşüne karşı başvuranın vekili herhangi bir görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümleri şöyledir:

"(1) Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. (...)

(3) Kimseye işkence veya eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz."

8. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

9. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında yer alan "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği" hükme bağlanmıştır.

10. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesine göre; "(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

12. Mezkûr Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67’nci maddesinin birinci fıkrasına göre; “Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

13. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

14. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuruda yer alan iddialar, muhatap Kurumların yanıtları ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

15. Başvuran vekili başvuru dilekçesinde özetle; müvekkilinin evindeyken hukuka aykırı bir şekilde yakalanıp polis merkezine götürüldüğünü, polis aracında götürülürken polis memurları tarafından zorla telefonunun alındığını, bu esnada müvekkilinin başörtüsünün açıldığını, polis merkezindeki işlemlerin ardından götürüldüğü geri gönderme merkezinin yabancı erkeklerin barındırıldığı bir merkez olduğunu, buna rağmen müvekkilinin burada kamera ile izlenen bir odada tutulduğunu ve avukatlarıyla görüşürülmediğini, sonrasında başka bir geri gönderme merkezine götürüldüğünü, burada da avukatlarıyla görüşmesinin engellenmeye çalışıldığını, buradaki tutulma koşullarının insanî şartları sağlamadığını ve hakkındaki sınır dışı etme kararının hukuka aykırı olduğunu iddia etmektedir.

Başvuranın polis memurlarının kendisine kötü muamelede bulunduğu iddialarına ilişkin olarak;

16. İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol’ünün (OPCAT) 4’üncü maddesi uyarınca özgürlüğünden mahrum bırakılma terimi; bir kişinin, herhangi bir biçimde (gözaltı-tutuklu olarak) alıkonulması ya da hapsedilmesi yahut herhangi bir yargısal, idari ya da başkaca bir makamın emri üzerine bu kişinin tutulduğu yeri dilediği zaman terk etmesine izin verilmediği bir kamusal ya da özel gözaltı yerlerine konulması (yerleştirilmesi) anlamına gelmektedir. Kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları yerlerin nereler olduğuna dair yorumun mümkün olduğunca kapsamlı tutulması gerekmektedir. İhtiyari Protokol, alıkonulma yerlerini gösteren herhangi bir liste içermemekte olup bilinçli olarak geniş, açık uçlu bir yaklaşımı benimsemiştir. Bu noktada, tutukluların transferinde kullanılan ulaşım araçlarının da alıkonulma mekanı olarak kabul edilip ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına dahil edildikleri ifade edilmelidir (Preventing Torture: The Role of National Preventive Mechanisms, Professional

17. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin 5’inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; kolluk görevlilerinin usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren veya hakkında sınır dışı etme veya geri verme kararı alınan kişileri yakalama yetkisine sahip olduğu düzenlenmiştir.

18. Mezkûr Yönetmelik’in 6’ncı maddesinin dördüncü fıkrasında “*Yakalanan kişiye, suç ayrımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağı, herhâlde yazılı, bunun hemen mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhâl bildirilir.*” düzenlemesi yer almaktadır. Aynı maddenin yedinci fıkrasında ise; “*Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır. Bu tutanağa yakalananın, hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığı açıkça yazılır, bu tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir. Bu kişiye ayrıca haklarının yazılı olarak bildirildiğini ve kendisi tarafından da bu hususun anlaşıldığını belirten bu Yönetmeliğe ekli 'Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı Şüpheli ve Sanık Hakları Formu' (EK-A) tanzim edilerek imzalı bir örneği verilir.*” hükmü yer almaktadır.

19. Somut olayda, hakkında G-99 tahdit kodu bulunması sebebiyle kolluk görevlilerince söz konusu kişinin adresine gidilmiş, kişi yakalanarak Başakşehir Polis Merkezi Amirliğine teslim edilmiştir. Yakalama işlemine ilişkin tutanakta gidilen adreste kapının usulüne uygun çalındığı, kapıyı açan başvurana polis kimlik kartlarının gösterildiği, tahdit kodu nedeniyle kendisine idari işlem uygulanması gerektiği ve bu sebeple de polis merkezine götürüleceği bilgisinin verildiği ve polis merkezine götürülmeden önce doktor muayenesinin yapıldığı kayıt altına alınmıştır. Tutanakta biri kadın olmak üzere 3 terörle mücadele şube müdürlüğü görevlisinin imzasının bulunduğu, başvuranın ise imzadan imtina ettiği görülmektedir.

20. Başvuran vekilinin, müvekkilinin yakalama işlemi esnasında tehdit ve zorlamalara maruz kaldığı ve polis merkezine götürüldüğü araçta telefonunun zorla alındığı ve bu esnada başörtüsünün açıldığı iddialarını doğrular nitelikte somut bir veri bulunmamaktadır. Bununla birlikte başvuranın müvekkilinin fotoğraflarda ve tarafımıza gönderilen Malatya Geri Gönderme Merkezinde bulunduğu süreçteki kamera kayıtlarında başörtüsü kullanmadığı görülmektedir.

21. Sonuç olarak; yakalama işleminin söz konusu kişi hakkında G-99 tahdit kodu bulunması sebebiyle gerçekleştirildiği anlaşılmış, yakalama esnasında ve polis aracındayken yaşanıldığı iddia edilen olayları doğrular veya destekler nitelikte bir veri bulunmaması sebebiyle yakalama işlemine dair düzenlenen tutanaktaki ifadelerden ayrılmayı gerektiren bir durum tespit edilememiş olup söz konusu iddialar bakımından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

Başvuranın sınır dışı edilmesi halinde kötü muameleye uğrayacağı iddiasına ilişkin olarak;

22. Başvuran vekili, müvekkilinin 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 4’üncü ve 55’inci maddeleri gereğince geri gönderme yasağı kapsamında olan yabancılardan olduğunu, menşei ülkesine veya menşei ülkesine teslim edebilecek olan üçüncü bir ülkeye geri gönderilmesi halinde işkence veya kötü muamele görme riski olduğunu hatta ölüm tehlikesi altına gireceğini iddia etmiştir.

23. 6458 sayılı Kanun’un 55’inci maddesinin birinci fıkrasında, hakkında sınır dışı etme kararı alınamayacaklar düzenlenmiştir. Buna göre; sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar hakkında sınır dışı etme kararı verilemez.

24. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre; “Sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancının gönderileceği ülkede kötü muamele yasağının ihlal edileceğinin iddia edilmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riskinin bulunup bulunmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Bu yükümlülüğün ortaya çıkabilmesi için öncelikli olarak başvuru iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı (varsa) bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri sunmalı ve bu iddialar belirli bir ciddilik seviyesinde olmalıdır (AYM, A.A. ve A.A, B. No: 2015/3941, 1/3/2017, para. 62, 63).” Aksi takdirde ihlal iddiasında bulunan kişinin iddialarını ispat etmesi genel kural olduğundan hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir.

25. Başvuru dilekçesinde, başvuran vekili müvekkilinin Mısır yönetimine karşı bir görüş benimsemesi ve çeşitli gizli bilgileri ortaya çıkarmış olması sebebiyle ülkesine geri gönderilemeyeceğini iddia etmiş olsa da bu iddiaları somutlaştıracak nitelikte bir delil veya belge sunmamıştır. Söz konusu iddiaların incelenmesi için yalnızca soyut birer iddia boyutunda kalan bu söylemlerin somutlaştırılması gerekmektedir. Açıklanan gerekçelerle başvuranın sınır dışı edildiği takdirde kötü muameleye uğrayacağı iddiaları bakımından başvurunun kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Başvuranın Malatya Geri Gönderme Merkezinde erkeklerle aynı ortamda bulundurulduğu ve avukatlarıyla görüşürülmediği iddialarına ilişkin olarak;

26. Başvuruda, 3/10/2023 tarihinde Malatya Geri Gönderme Merkezine getirilen başvuranın kapısı kilitlenmeyen bir odada tutulduğu, odaya yabancı erkek tutulanlardan birinin girdiği, odasının kamerayla izlendiği ve erkeklerle birlikte yemekhane sırasına girmesinin istendiği, ayrıca avukatlarıyla görüşürülmediği iddia edilmiştir.

27. 6458 sayılı Kanun’un “Geri gönderme merkezlerinde sağlanacak hizmetler” başlıklı 59’uncu maddesinin birinci fıkrasında; “Geri gönderme merkezlerinde; a) Yabancı tarafından bedeli karşılanmayan acil ve temel sağlık hizmetleri ücretsiz verilir, b) Yabancıya; yakınlarına, notere, yasal temsilciye ve avukata erişme ve bunlarla görüşme yapabilme, ayrıca telefon hizmetlerine erişme imkânı sağlanır, c) Yabancıya; ziyaretleri, vatandaşı olduğu ülke konsolosluk yetkilisi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlisiyle görüşebilme imkânı sağlanır, (...)” hükmü yer almaktadır.

28. 22/4/2014 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik’in “Merkezlerin çalışma esasları” kenar başlıklı 4’üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Merkezlerin kurulması, işletilmesi ve işlettirilmesinde ve bu Yönetmelik kapsamında verilecek hizmetlerin yerine getirilmesinde aşağıdaki usul ve esaslara göre hareket edilir. a) Yaşam hakkının korunması. b) İnsan odaklı yaklaşım. (...) f) Barınanların sosyal ve psikolojik açıdan güçlendirilmesi (...)”

29. Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) özgürlüklerinden yoksun bırakılmış göçmenlerin, özgürlüklerinin kısıtlanmasının ilk anlarından itibaren 3 temel haktan yararlanmaları gerektiğini, bu hakların; avukata erişebilme, bir tıp doktoruna erişebilme ve bir akrabayı veya tercih ettiği bir üçüncü kişiyi hürriyetini kısıtlayıcı tedbir hakkında bilgilendirme hakkı olduğunu ifade etmektedir (CPT/Inf(2009)27, para. 81). Bir avukata erişim hakkı, avukatla özel konuşma yapabilme ve ikamet, tutukluluk ve sınırdışı edilme ile ilgili konularda yasal danışmanlığa erişme hakkını içermelidir (CPT/Inf(2009)27, para. 82).

30. Söz konusu iddialarla ilgili olarak Malatya Geri Gönderme Merkezinin tarafımıza gönderdiği kamera görüntüleri üzerinde yapılan incelemede; başvuranın Merkeze saat 12.58’de giriş yaptığı, yaklaşık 1 saat Kuruma

kabul işlemlerinin gerçekleştirildiği, ardından aile koğuşu odasına yerleştirildiği, odanın temizlendiği, odaya temiz yatak ve yastık getirildiği, hijyen malzemelerinin verildiği, kendisine kıyafet temin edildiği, kaldığı koğuşa her öğün yemek getirildiği ve havalandırmaya çıkabildiği görülmüştür.

31. Söz konusu kamera görüntülerinin tamamı izlenmiş ve görüntülerde başvuranın bulunduğu koğuşa yabancı bir tutulanın girdiğine dair bir kayıta rastlanmamıştır. Kamera kayıtlarından koğuş kapısının ilk gün sadece dışarıdan sürgülenerek kapatıldığı, diğer günlerde ise güvenlik görevlileri tarafından dışarıdan kilitlendiği, ayrıca koğuşun hemen bitişiğinde güvenlik odasının olduğu, burada devamlı olarak personelin bulunduğu ve başvuranın seslendiği veya kapıya vurduğu anlarda personel tarafından duyulabildiği görülmüştür. Öte yandan aile koğuşunun bulunduğu koridorda ankesörlü telefonların olması sebebiyle koğuş girişinin, erkek tutulanların yoğunlukla vakit geçirdikleri bir alan olduğu anlaşılmıştır. Zaman zaman erkek tutulanların koğuş kapısının cam bölmesinden içeriye bakmaya çalıştıklarını fark eden güvenlik personelinin camlı bölmeyi koğuş içerisinden kağıt ile kapatarak başvuranın mahremiyetini korumaya çalıştığı görülmüştür. Koğuş için kamerayla izlendiğine dair herhangi bir tespit yapılamamıştır.

32. Kamera görüntülerinden, başvuranın Merkezdeki ikinci gününde (4/10/2023) kütüphanede psikologla görüşme gerçekleştirdiği ve Merkezde bulunduğu süre boyunca tüm görüşmelerine tercümanın eşlik ettiği anlaşılmaktadır.

33. Muhatap Kurum görüş yazısında başvuranın havalandırma imkânından kadın tutulanlarla birlikte yararlandığını ifade etmiş olsa da kamera görüntülerinden başvuranın tek kadın tutulan olarak sabah 7.30 gibi havalandırmaya çıktığı, 1 saat kadar koğuş dışında kaldığı, bu esnada etrafta az sayıda da olsa yabancı erkek tutulan olduğu ve bu süreçte başvuranın Merkez personelinin gözetiminde olduğu anlaşılmaktadır. Başvuranın Merkezde olduğu süre boyunca çoğunlukla kadın güvenlik personeli olmak üzere güvenlik personelinin gözetiminde hareket ettiği tespit edilmiştir.

34. Başvuran Merkezden 5/10/2023 tarihinde saat 15.22’de Erzurum Aşkale Geri Gönderme Merkezine götürülmek üzere çıkış yapmıştır.

35. Bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşliğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23).

36. Başvuran vekilinin iddiaları ve kamera kayıtları birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın kapısı kilitlenmeyen bir odada tutulduğuna ilişkin iddiasının kısmen doğruluğu tespit edilmiş olsa da, bulunduğu koğuşun hemen bitişiğinde güvenlik odasının olması, bu odada devamlı olarak güvenlik personelinin bulunduğu saptanması, personelin koğuş girişini kameralardan görebilecek durumda olması ve başvuranın sesini duyabilecek mesafede bulunması, ayrıca kamera görüntülerinden personelin başvuranın mahremiyetini korumak için gereken önlemleri almak konusunda özenli bir tutum içerisinde olduğunun görülmesi ve odasına yabancı erkek tutulanlardan birinin girdiğine dair bir kayda rastlanmamış olması sebebiyle bu iddialar bakımından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

37. Başvuran vekilinin, müvekkiliyle görüşmesinin engellendiği iddiasına ilişkin olarak ise; söz konusu yabancıların Merkezde tutulduğu süre boyunca avukatlarıyla görüşme gerçekleştirdiğine ilişkin bir kayda rastlanmamıştır. Malatya Geri Gönderme Merkezi İdaresi başvuranın avukat görüşmesi istemediğini ileri sürmüşse de bunu kanıtlar nitelikte bir tutanağın tarafımıza sunulmadığı görülmektedir. Bununla birlikte başvuran vekili tarafından tutulan ve müvekkiliyle görüştürülmediğini belgelendiren bir tutanak da mevcut değildir.

38. İhlal iddiasında bulunan kişinin iddialarını ispat etmesi genel kural olduğundan hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. AYM, ispat yükümlülüğü başvurana

ait olmasına rağmen başvuran tarafından soyut şekilde birtakım hükümlere atıfta bulunulması ancak söz konusu hükümlerin nasıl ihlal edildiğinin açıklanmaması ve ispatlanmaması durumunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (AYM, *Muhittin KAYA*, B. No: 2013/1213, 04/12/2013, para. 32).

39. Yukarıda açıklanan gerekçelerle başvuran vekilinin müvekkiliyle görüştürülmediğine yönelik iddiasının temellendirilmeyerek soyut kalmış olduğu değerlendirilmiş, bu sebeple kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Başvuranın Erzurum Aşkale Geri Gönderme Merkezindeyken avukatlarıyla görüşmesine engel olunmaya çalışıldığı ve insanî olmayan koşullarda tutulduğu iddialarına ilişkin olarak;

40. Başvuran, Malatya Geri Gönderme Merkezinde kısa bir süre kaldıktan sonra 5/10/2023 tarihinde Erzurum Aşkale Geri Gönderme Merkezine sevk edilmiştir. Başvuran vekili, bu Merkezde müvekkiliyle görüşmesine engel olunarak sınır dışı etme kararına karşı süresi içerisinde dava açmalarının önüne geçilmeye çalışıldığını, müvekkilinin telefonla görüşmesine izin verilmediğini ayrıca tutulma koşullarının insanî olmadığını, sağlıklı beslenme imkânının bulunmadığını ve onur kırıcı muameleye maruz kaldığını iddia etmektedir.

41. Erzurum Aşkale Geri Gönderme Merkezi İdaresi, söz konusu iddialar karşılığında başvurana 1'er adet çarşaf, havlu, sabun, şampuan, diş macunu ve fırçası ile 1 çift terlik verildiğine dair tutanak ile avukat görüşme tutanaklarını ve 2023 yılı Ekim ve Kasım aylarına ait yemek listesini göndermiş, bunlarla birlikte başvuranın yaptığı telefon görüşmelerinin tarih ve saatlerine ilişkin kayıtları paylaşmıştır.

42. Avukat görüşme tutanaklarında başvuranın avukatıyla 9/10/2023 tarihinde 13.13-13.38 saatleri arasında ve 10/10/2023 tarihinde saat 12.42'de iki görüşme gerçekleştirdiği görülmektedir. Başvuranın merkeze geldikten bir kaç gün sonra avukatlarıyla görüştürüldüğü ve herhangi bir hak kaybına uğramadığı anlaşıldığından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

43. Başvuranın telefonla görüşme yapmasına izin verilmediği iddiasına karşılık olarak muhatap Kurum, başvuranın ankesörlü telefon ile 2/11/2023 tarihinde 12 dakika 30 saniye ve 4 dakika 20 saniye telefon görüşmesi gerçekleştirdiği bilgisini paylaşmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve AYM tarafından telefonla görüştürülme hakkından yararlanılmadığına dair şikâyetler, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında veya haberleşme hürriyeti çerçevesinde incelenmektedir (AİHM, *A.B./Hollanda*, B. No: 37328/97, 29/04/2002, para. 92-93; *Nusret Kaya ve Diğerleri/Türkiye*, B. No: 43750/06, 43752/06, 32054/08, 37753/08, 60915/08, 22/4/2014, para. 36; AYM, *Y.E.T. Başvurusu*, B. No: 2017/13834, 30/6/2021, para. 23; *Mehmet Koray ERYAŞA Başvurusu*, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, para. 31; *F.Ç. Başvurusu*, B. No: 2018/1219, 24/3/2021, para. 33). Bu bakımdan telefonla görüşme hakkından yararlanılmadığı iddiasının kötü muamele kapsamında değerlendirilemeyeceği ve ulusal önleme mekanizması görevine girmediği anlaşıldığından kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

44. Muhatap Kurumun gönderdiği yemek listesinde yapılan incelemede ise; merkezde 3 öğün yemek verildiği, her öğünde 4 çeşit yemeğin bulunduğu, yemeklerin günlük toplam kalorisinin 3068 ile 3536 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Bu bakımdan beslenme imkânına yönelik iddianın gerçeği yansıtmadığı değerlendirilerek kötü muamele yasağının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

45. Başvuranın merkezde insanî olmayan koşullarda tutulduğu ve onur kırıcı muameleye maruz kaldığına ilişkin iddiaları ise hukuki veya fiili delille desteklenmemesi ve soyut birer söylemden ibaret olması sebebiyle kabul edilmez bulunmuştur.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/11/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye